

JULIOL 2018

14

Arrels

Art per crear,
innovar, emocionar...
i transformar

Presentació

Dibujar para no olvidar

Miquel Fuster, autor de *15 años en la calle*

www.miquelfuster.com

El Miquel ha viscut 15 anys al carrer i ho explica a través del còmic

Con la misma rapidez con que desaparecen de la faz de la tierra las huellas de la guerra, también puede desaparecer el recuerdo del horror de la memoria de los hombres. **Yo no quiero olvidar.** El pasado nos fascina como un espejismo en la tarde triste. Mi pasado, un largo sueño revivido en el crepúsculo, una serie interminable de paisajes catastróficos vomitados por la enorme boca de la noche.

He optado en mi creación por esta forma de novela gráfica poética que, por ser la poesía la forma de arte más pura, se presta a vuelos de mayor idealización y de ternura.

Vivo mi pasado en mi presente. La vida aborrecible que viví ayer tiene continuación en la que relato hoy. Es el drama existencial de los arrojados a la calle. Es la sordidez de una tragedia personal abocada a la mayor de las miserias que, cualquiera que la haya sobrevivido, llevará grabada en su rostro y en su alma por el resto de sus días. Un mundo inconexo, enigmático, en un silencio y en una soledad inexplicables, con una tensión que presagia acciones de una violencia incontenible. Un mundo lleno de represalias, de aflicción y de dolor.

Es el horror, el sobresalto que nos causan las cosas que pululan a nuestro alrededor, las que nos son más familiares y que, de pronto, se convierten en extrañas y peligrosas fuera de nuestro control. El transitar sin rumbo por la ciudad nocturna, donde las sombras se recortan insidiosas y las tinieblas construyen la escenografía de una pesadilla amenazante. Confiar solo en uno mismo. Estar solo, elegir el aislamiento como estrategia de resistencia. Como un esclavo mudo lucharás trituando el dolor entre tus dientes. Y nunca veremos una luz tan pura como en aquel momento que alumbre los eslabones de las cadenas rotas.

La teva veu > Bones crítiques a #SisPersonatges!

Portada arrela't 14

A la portada, una escena de l'obra *Sis Personatges* estrenada al Teatre Lliure i protagonitzada per persones que han viscut al carrer.

Totes les lletres cal·ligràfiques que s'utilitzen en aquesta revista pertanyen a persones que han viscut als carrers de Barcelona i s'han convertit en tipografies en el projecte HomelessFonts.

Sorprèn-te a: www.homelessfonts.org

Edita: Arrels Fundació c/Riereta, 24 08001 Barcelona
Redacció i edició: Andrea Freixas, Oriol Petit, Maria Pomés i Silvia Torralba
Fotografia: Juan Lemus
Maquetació: www.sherpa.agency
Impressió: Gràfiques PirGar
Dipòsit legal: B-11756-2012

En compliment del Reglament (UE) 2016/679 de protecció de dades personals, li informem del tractament de les seves dades de les quals és responsable i destinatària ARRELS FUNDACIÓ, amb la finalitat d'establir un vincle amb l'entitat, així com per enviar-li informació sobre les nostres accions i serveis per qualsevol via inclosa l'electrònica. Les seves dades es tracten sobre la base del seu consentiment. El termini de conservació previst és com a mínim l'establert en la normativa i, en tot cas, mentre no retiri el consentiment prestat. No es preveu la transferència de les seves dades excepte amb finalitats d'emmagatzematge i, en tot cas, sobre la base de l'existència d'una decisió d'adequació, així com entitats adherides a l'acord privacy shield (www.privacyshield.gov). Li informem dels seus drets d'accés, rectificació, supressió, portabilitat de dades, limitació i oposició, així com la revocació del consentiment prestat, si escau, contactant amb ARRELS FUNDACIÓ a RIERETA 24 BAIXOS, 08001 BARCELONA o a protecciondatos@arrelsfundacio.org. També té dret a realitzar una reclamació davant les autoritats de protecció de dades. Per a més informació: www.arrelsfundacio.org/politica-de-privacitat.

Reportatge

Art per crear, innovar, emocionar... i transformar

Quan anem al teatre, visitem una exposició, comprem un moble, agafem un llibre de la biblioteca o anem al cinema busquem obrir la nostra ment, emocionar-nos, transformar-nos. Imagineu, a més, trobar el missatge #ningú dormint al carrer? L'art, el disseny i la creativitat són grans aliats i des d'Arrels ho volem aprofitar.

L'any 2010, el dissenyador Curro Claret va contactar amb el taller d'Arrels per fer-nos una proposta: aprofitar una peça metàl·lica que havia dissenyat per construir mobiliari. Amb el temps, la idea s'ha convertit en un taller estable en el qual han participat varies persones que viuen o han viscut al carrer i que han fabricat desenes de tamborets, bancs i làmpades.

El mateix any, al centre obert es va posar en marxa un taller de teatre dirigit pel Carlos Vidal i el Gus Bas, experts en teatre de l'oprimit, i que va donar lloc a dues obres sobre l'escenari de l'Antic Teatre i amb el títol de *Veus sense Sostre*. "En realitat, el que hem fet és transformar les coses dolentes que t'han passat en alguna cosa bona, treure-les cap a fora", explicava en el seu moment un dels participants.

Transformar, crear i innovar són tres verbs que, en els darrers vuit anys, hem posat en pràctica a través del món de les arts i la cultura. I ho hem fet tenint en compte diverses idees com a punt de partida:

La persona ha de ser protagonista.

El producte final és l'excusa però s'ha de fer bé, ha d'aportar un valor social i ha de sensibilitzar les persones que el reben.

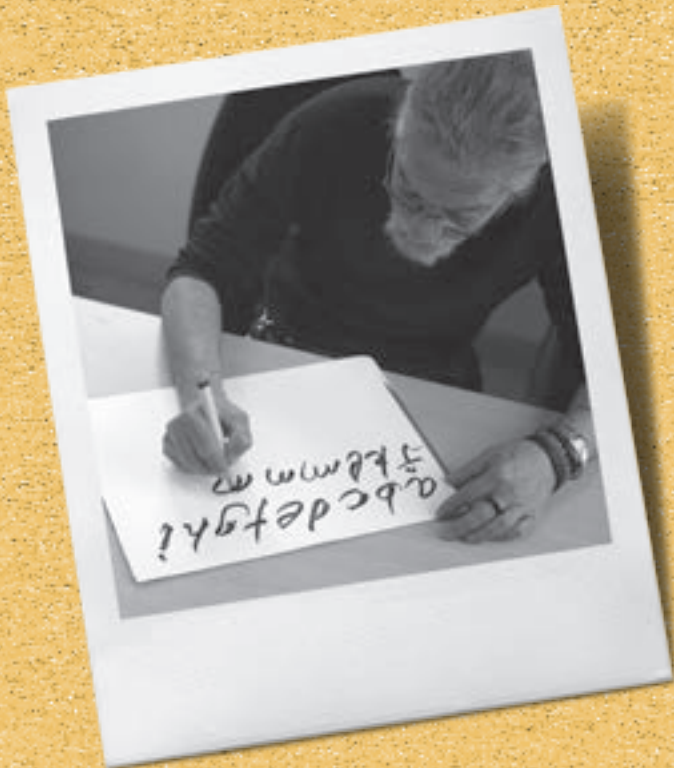
El procés artístic o cultural ha de servir per fomentar les relacions i per expressar-se, tant en iniciatives que duren mesos com en aquelles que duren uns dies.

El treball conjunt entre els àmbits social, artístic i cultural suma, permet treballar de manera més creativa i suposa arribar a públics i espais on no ens esperaven.

La Rocío Alonso, responsable del taller ocupacional d'Arrels, ho resumeix d'una manera molt clara:

"D'una banda, la persona aprèn a acostar-se al món artístic, a estar en contacte amb la bellesa, la sensibilitat i la creativitat. D'una altra banda, descobreixes que l'altra persona té alguna cosa per aportar i que la mirada s'igualava i és de tu a tu".

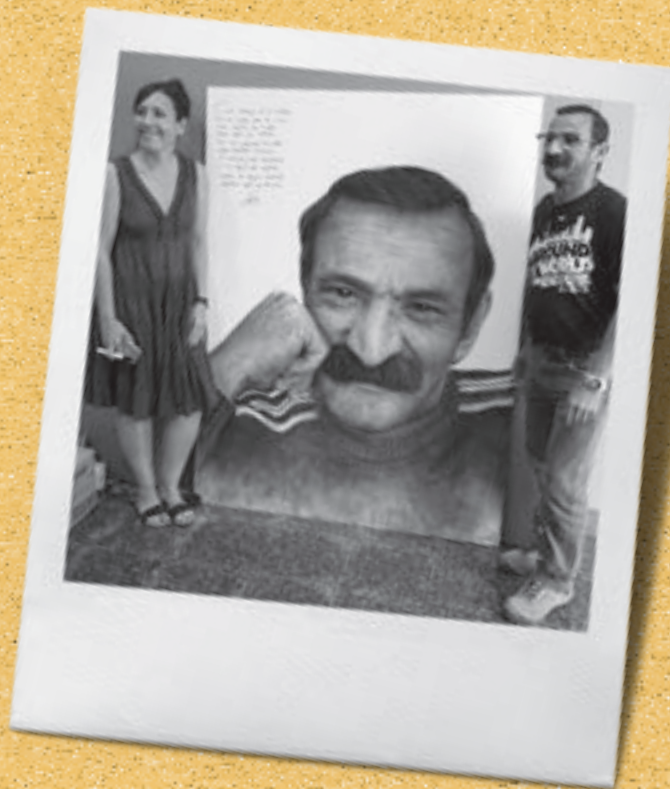

Recuperar l'autoestima i la motivació

A tots els projectes artístics i culturals que impulsem o als quals ens sumen es treballa l'autoestima i la motivació. La majoria de les vegades surt d'una forma molt natural perquè la persona es converteix en protagonista, la seva veu es té en compte, surt de la rutina i li troba sentit a allò que fa. Ho hem vist als **tallers de pintura, al grup de teatre d'Arrels** que es troba cada setmana, al taller ocupacional... Al projecte **HomelessFonts.org**, per exemple, hem convertit la lletra caligràfica de 12 persones en tipografies que es poden descarregar i la Gema, una de les protagonistes, resumia l'essència de la iniciativa: "No hi ha una lletra com la meua". El José, que ha participat al taller, també ho expressa: "Si hagués de destacar alguna cosa en majúscula seria l'autoestima, que servim per a moltes coses i no només per viure al carrer".

Expressar-se i desenvolupar habilitats

La fotografia, el teatre, els treballs manuals, etc, permeten expressar-se d'una manera o una altra; signifiquen repensar la realitat i, en conseqüència, repensar-se un mateix. Coneixeu la Samantha Bosque? És una artista l'obra de la qual es basa en el disseny i la pintura. Fa dos anys ens va proposar col·laborar en el **projecte Vides inacabades**, una exposició de pintura en gran format que tenia com a protagonistes nou persones participants del projecte HomelessFonts.org. Les obres es van fer a quatre mans: la Samantha va pintar els retrats i cadascuna de les persones protagonistes va intervenir en el seu retrat escrivint les seves sensacions. Un altre exemple: de la mà de l'Elvira Postigo, que és enquadernadora professional i voluntària al taller d'Arrels, per Sant Jordi vàrem sortir al carrer amb una sèrie de **llibres inèdits** que adaptaven grans obres de la literatura universal a les experiències de les persones que viuen al carrer.

"Per Sant Jordi ens van proposar agafar 19 títols de llibres molt reconeguts, personalitzar-los per sensibilitzar sobre les persones sense llar i convidar la gent a reescriure la història. En vam fer 300 en només sis dies partint de zero: primer els quadernets, després foradar, cosir a mà, enganxar 'guardes', guillotinar i posar la caràtula. Eren cinc o sis persones fixes treballant però tot el taller va col·laborar! El més maco d'aquests llibres és, precisament, la part que no es veu."

Elvira Postigo, voluntària del taller d'enquadernació d'Arrels.

Fomentar la xarxa social

El fet que moltes de les iniciatives que impulsem les portem a terme amb professionals del món artístic i cultural significa treballar de tu a tu, d'una manera més desenfadada i anar tots a una perquè tenim un objectiu comú. Ens va passar amb l'**obra de teatre L'últim crit**, en la qual van participar persones que han viscut al carrer, persones voluntàries i treballadores d'Arrels i actors i actrius professionals. Els rols es van desdibuixar i es van crear uns vincles des de la igualtat. Un procés semblant han viscut també els participants de l'obra de teatre **Sis Personatges**, que el juny passat van pujar a l'escenari del Teatre Lliure. "Ha estat un procés divertidíssim i inoblidable. Gairebé tots estàvem fent coses que no havíem fet mai i això ens ha fet treballar amb molta energia però també amb molta incertesa", explica Joan Yago, que ha escrit el text de *Sis Personatges* en col·laboració amb els actors que han viscut al carrer.

"He participado en varios proyectos artísticos, todos son diferentes pero tienen algo en común: en todos se establece una relación entre gente muy diversa y se acaban convirtiendo en una ventana hacia otras personas y colectivos. En *Passejant Junts* me relaciono con estudiantes, en *HomelessFonts* hay gente que se interesa en mi letra, en la obra de *L'últim crit* construimos una relación con los compañeros y con el público. En *L'últim crit* tuve que estudiar y ensayar mucho pero lo que más destaco es que me divertí mucho y se creó una amistad entre los compañeros."

Juan Carlos González, actor a l'obra de teatre L'últim crit

Trencar prejudicis

La mirada cap a les persones sense llar porta, en ocasions i de manera implícita, mites i prejudicis que cal desmuntar. Fer-ho a través de campanyes o informacions no és l'única manera i hem comprovat que el missatge també arriba a través de les arts escèniques. El teatre, la fotografia i el cinema ens emocionen a tots i totes i són un bon vehicle per recordar que ningú hauria de viure al carrer! En els darrers mesos, des d'Arrels ho hem explicat a través de diverses **exposicions fotogràfiques** i l'any vinent ho farem a través del cinema perquè estem col·laborant en la pel·lícula *Sense Sostre*.

"El sentiment majoritari de les persones sense llar és 'som invisibles'. *Sense Sostre* vol posar la mirada en allò que preferim no veure i donar llum a realitats que, a força de ser ignorades, han deixat d'existir. Hem treballat amb persones que han viscut al carrer que no només han fet d'interprets sinó, sobretot, de testimonis per documentar el guió i apropar-lo a la realitat. En aquest sentit, els podem considerar coautors del projecte. Si amb la pel·lícula contribuïm a generar debat social i a incrementar l'espai que es dedica al sensellarisme, ja seria un èxit".

Xesc Cabot i Pep Garrido, directors de la pel·lícula Sense Sostre.

Rescatar la pròpia història

El primer missatge de moltes de les accions artístiques que portem a terme té a veure amb l'experiència d'haver viscut al carrer per canviar la mirada de la societat. Això significa un esforç molt gran per afrontar situacions viscudes, convertir-les en paraules o imatges i expressar allò que realment es vol transmetre. Li va passar al **Miquel Fuster**, il·lustrador que durant 15 anys va viure al carrer i que ha plasmat les seves vivències al ras en quatre còmics. I també ho fan les persones que participen al projecte educatiu **Passejants Junts** i que sensibilitzen nois i noies sobre què significa viure al carrer.

Ocupar el temps lliure

Quan una persona deixa de viure al carrer necessita ocupar el seu temps i donar-li sentit. A vegades passa que reincorporar-se a la vida laboral és difícil perquè viure al carrer deteriora la salut. Cobrir aquest buit és l'objectiu del **taller d'Arrels** que, des de fa temps, incorpora la perspectiva artística. Un exemple és tot el **mobiliari** que fabriquem amb el suport del dissenyador Curro Claret, que destaca que el valor del projecte és el fet de reutilitzar i donar una segona vida als materials, en un procés similar al de les persones. "Descobreixes que ets capaç de fer un tamboret i veus que has fet una cosa útil, que no és veritat que no serveixes", apunta la Rocio Alonso, responsable del taller.

Incidir en l'espai urbà

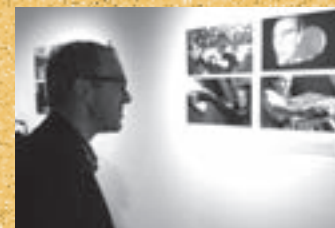
La intervenció artística en l'espai urbà és una via important per arribar a bona part de la societat i que, des d'Arrels, ens agradaria aprofitar encara més. De moment, estem presents a dos carrers de Barcelona amb **dos grans grafits** que ha fet l'artista JupiterFab, amb la implicació de dues escoles i els seus estudiants i de persones que han dormit al carrer. Encara no els heu vist? Els trobeu al carrer l'Avenir núm.17 i a la plaça del Nord, a Barcelona.

Transformar la nostra organització

A la visió que els projectes artístics i culturals poden ajudar la persona i sensibilitzar la ciutadania, s'hi afegeix una tercera opció: aprofitar el teatre, la música o els mitjans audiovisuals per transformar la nostra pròpia organització. **El grup de teatre d'Arrels** ha jugat aquest paper en algunes ocasions. Amb un públic format per persones que han viscut al carrer, voluntàries i treballadores de l'entitat, el grup de teatre ens ha ajudat, per exemple, a entendre millor com funciona el model d'atenció *Housing First*, a treballar aspectes del dia a dia i a tractar alguns temes del cens de persones que dormen al carrer a Barcelona i que fem des de fa tres anys.

Vols mirar el vídeo de *Veus Sense Sostre*, veure el teaser de l'obra *L'últim crit* o saber més sobre el projecte de creació de mobiliari amb Curro Claret? Entra a arrelsfundacio.org/artpertransformar

Quatre exposicions que podeu portar al vostre municipi!

Voleu acostar al vostre municipi la problemàtica del sensellarisme? A Arrels tenim quatre exposicions fotogràfiques que podem cedir temporalment per sensibilitzar: *El laberint de les nostres vides*, *Viuen al carrer perquè volen?*, *Vides inacabades* i *Poètica del mirall*.

Ens les podeu demanar a comunicacio@arrelsfundacio.org! Més informació: www.arrelsfundacio.org/exposicions/

Mou-te!

Som voluntaris!

A Arrels tenim un grup de teatre que es troba cada divendres per aprendre, assajar i crear però sobretot per compartir experiències, riure i passar una estona agradable.

La Julieta Lostumbo és actriu i recentment dramaturga. Des de fa més de quatre anys és voluntària del centre obert i dinamitza el grup de

teatre. "El teatre, i l'art en general, són un motor de canvi molt potent per l'efecte sanador que té en les persones, les ajuda a sentir-se útils i a millorar l'autoestima", explica. Quan estem bé amb nosaltres mateixos, podem estar bé amb la resta. La Julieta ho té clar: "Al grup es creen llaços de suport i amistat molt especials, es crea un ambient màgic que arriba a la societat amb molta força per sensibilitzar".

La Julieta Lostumbo és, des de fa anys, voluntària del grup de teatre d'Arrels.

Darrerament, alguns dels actors del grup han participat en projectes professionals. "La maduresa que han aconseguit com a actors és admirable. Vaig plorar com una mare orgullosa quan vaig anar a veure'ls al Teatre Lliure". El desig de la Julieta és que continuïn fent això que els agrada i de manera encara més professional, "que volin ara que han tret les seves ales".

Et recomanem...

El Salvador és un dels

primers *StreetTubers* d'Arrels.

StreetTubers, recomanacions literàries que trenquen prejudicis

La veu de les persones sense llar sovint queda invisibilitzada i quan l'escoltem sol ser per conèixer el seu testimoni de vida al ras. Aquest any, hem aprofitat Sant Jordi per parlar de literatura amb algunes persones que coneixem, que han viscut al carrer i que són grans aficionades de la lectura. Hem gravat les seves recomanacions literàries en vídeo i els hem convertit en *StreetTubers*, usuaris de Youtube que, a partir de les seves crítiques literàries, contribueixen a trencar prejudicis vers les persones sense llar. El Salvador, el Carlos, el Paco i el Miquel són els primers protagonistes del canal i ens parlen de literatura des d'una mirada diferent. Descobreix les lectures que els han marcat!

Més informació: www.arrelsfundacio.org/streettubers

L'entrevista

“L'èxit de *Sis Personatges* és que l'hem fet entre tots”

El Joan Yago és dramaturg i fa més d'un any es va sumar al projecte *Sis Personatges* del Teatre Lliure i Arrels. Ha escrit el text de l'obra a partir de l'experiència dels protagonistes, cinc persones que saben què és dormir al carrer i que han pujat a l'escenari per compartir-ho amb el públic.

Com neix el projecte de *Sis Personatges*?

Neix fa més d'un any per la voluntat del Teatre Lliure i del director Juan Carlos Martel d'impulsar un espectacle amb usuaris d'Arrels a l'escenari. Vam entendre que no podíem decidir què explicava l'obra si ni tan sols coneixíem els protagonistes. Per això, vam començar a treballar amb ells i van aparèixer temes com la vida al carrer, les drogoaddiccions, la infantesa o la Barcelona preolímpica. Després d'un període de caos amb tant de material, se'ns va revelar la presència del Tomás Giner, el recurs narratiu que ens permet transitar per totes aquestes qüestions.

I el text és fruit d'aquest procés creatiu conjunt, oi?

No m'agrada dir que l'espectacle és un resultat de les seves biografies, sinó un homenatge a les seves vides, a les seves idees i somnis, a la seva personalitat, històries i anècdotes. Per a mi ha estat un procés divertidíssim, inoblidable i molt difícil perquè estàvem fent coses que no havíem fet mai. Això ens ha fet treballar amb molta energia però també amb molta incertesa.

Quin és l'objectiu de l'obra?

Per a mi, el més important era apoderar els nostres actors fantàstics, que han treballat a nivell professional i han tingut una gran rebuda. Volia que tinguessin el poder de decidir quina història volien explicar i que fos un repte per a ells, que aprenguessin alguna cosa i superéssim junts els problemes. Aquest és l'èxit: que no és l'obra d'una persona, ni meva ni del director; l'hem fet entre tots, hem treballat junts i ens hem ajudat molt.

Què volíeu transmetre?

La gent sap que a Barcelona hi ha persones vivint al carrer perquè les veiem cada dia. Però ens hem fet molt poques preguntes sobre aquestes persones, simplement les hem acceptat com a part del paisatge urbà. Volíem fer aquesta reflexió de manera viva, desenfadada i humana, no des del drama i la tragèdia individual. És un cant a la reflexió global, des de les grans decisions fins als petits gestos quotidians. La resposta del públic ha estat molt positiva i molt emocionant: riuen, ploren, s'enfaden i es replantegen coses.

Tu has canviat la mirada?

Sí. Feia temps que m'interessava el sensellarisme, però, sincerament, no havia mogut ni un dit per arreglar el problema. Ara estic molt més implicat en la causa,

he viscut el despertar d'un sentiment d'intolerància. Això no pot ser, no és humà, no és just. Ens hi hem d'oposar amb totes les forces, no pot seguir passant, no ho podem assumir com a normal i hem de treballar perquè ningú dormi al carrer. Quan expliqui als meus néts que als caiers de Barcelona cada nit hi havia una o dues persones dormint, crec que ells em podran donar dues respostes: “Com és possible?” o “Només dues persones?”. És a dir, en el futur serà una cosa bàrbara i ridícula o serà el pa de cada dia?

Què pot aportar el teatre?

Crec que el teatre a Arrels és una activitat transformadora. Ho he vist, he vist com els ha ajudat a ells i com ens ha ajudat a nosaltres. Si a través del teatre podem contribuir a fer que el món faci una mica menys de fàstic, aquí estic!

Joan Yago, dramaturg i autor de l'obra

Sis Personatges – Homenatge a Tomás Giner